

*Jørgen Jochimsen
Nicolaj Sivan Holst*

Hovedforhandling i straffesager

5. udgave

III KARNOV
GROUP

Jørgen Jochimsen og Nicolaj Sivan Holst
Hovedforhandling i straffesager
5. udgave/1. oplag
© Karnov Group Denmark A/S, København 2025

ISBN 978-87-619-4585-3

Omslag: Sine Andersen, Karnov Group Denmark
Sats: Integra, Indien
Tryk: Drukarnia WDS Sandomierz, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst & Node. Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord til 5. udgaven	5
 <i>Kapitel 1</i>	
Tiltale og forberedelse af hovedforhandling i 1. instans	19
1.1. Tiltalsspørgsmålet	20
1.1.1. Tiltalerejsning	20
1.1.2. Frist for afgørelse af tiltalsspørgsmålet	21
1.1.2.1. »Inden rimelig tid«	21
1.1.2.2. Sigtede under 18 år eller varetægtsfængslet	24
1.1.2.3. Underretning om tiltalsspørgsmålet til sigtede og forsvarer	24
1.1.2.4. Indbringelse af fristspørgsmålet for retten	26
1.1.2.4.1. Fastsættelse af frist	27
1.1.2.4.2. Forlængelse af frist	28
1.1.2.4.3. Virkningen af, at afgørelse ikke er truffet inden udløb af frist	29
1.2. Anklageskriftet – værneting	30
1.2.1. Kravene til anklageskriftets indhold	30
1.2.2. Værneting	42
1.2.3. Sammenlægning af straffesager	44
1.3. Udvidelse af tiltalen – berigtigelse af anklageskriftet	48
1.3.1. Inden hovedforhandlingen	48
1.3.2. Under hovedforhandlingen	50
1.4. Bevisfortegnelse – sagens dokumenter og forsvarerens adgang til aktindsigt	60
1.4.1. Bevisfortegnelse	60
1.4.2. Sagens dokumenter og forsvarerens adgang til aktindsigt	64
1.5. Tvister om bevisførelsen inden hovedforhandlingen	71
1.6. Forberedelse af hovedforhandlingen	73
1.6.1. Afholdelse af retsmøde – forhåndsberømmelse af hovedforhandlingen	73
1.6.2. Bevisoptagelse forud for hovedforhandlingen	75

1.6.2.1. Bestemmelserne i retsplejelovens § 747 og § 843	75
1.6.2.2. Videoafhøring	89
1.6.3. Adgang til forud for hovedforhandlingen at træffe afgørelse om dørlukning mv. samt om anonym vidneførsel	98
1.6.4. Adgang til forhåndsafvisning af sagen	103
1.6.5. Berømmelse af hovedforhandlingen	104
1.6.5.1. Fastsættelse af tidspunkt for hovedforhandlingens afholdelse	104
1.6.5.1.1. Adgangskontrol ved retsbygningen	111
1.6.5.1.2. Bevogtning i retslokalet	117
1.6.5.2. Beskikkelse af forsvarer og bistandsadvokat	119
1.6.5.2.1. Beskikkelse af forsvarer i domsmandssager og i nævningesager	119
1.6.5.2.2. Beskikkelse af forsvarer i sager, i hvilke der bliver tale om højere straf end bøde	119
1.6.5.2.3. Beskikkelse af forsvarer	119
1.6.5.2.4. Sigtedes mulighed for at skifte forsvarer	131
1.6.5.2.5. Kære til Den Særlige Klageret – Kærefrist	133
1.6.5.2.6. Beskikkelse af bistandsadvokat	136
1.6.5.2.7. Rejseforbehold ved beskikkelse af advokat	139
1.6.5.3. Indkaldelse af tiltalte	147
1.6.5.4. Spørgsmål om varetægtsfængsling	147
1.6.5.4.1. Fængslingsfrist udløber efter indlevering af anklageskrift	147
1.6.5.4.2. Fængslingsfrist fastsat efter retspleje- lovens § 767, stk. 1, udløber efter, at hovedforhandling er begyndt	149
1.6.5.4.3. Udsættelse af hovedforhandlingen	150
1.7. Forberedende retsmøde	151
1.8. Bestemmelse om skriftlig forelæggelse	152
1.9. Digital kommunikation med retten og digitale retssager	153

Kapitel 2

Hovedforhandling i domsmandssager i 1. instans	155
2.1. Indledning	155
2.1.1. I hvilke sager medvirker domsmænd?	155
2.1.2. Domsmænds medvirken i afgørelser under afvikling af hovedforhandlingen	158
2.2. Udeblivelse fra hovedforhandlingen	159
2.2.1. Forsvarerens eller anklagerens udeblivelse	159
2.2.2. Tiltaltes udeblivelse – Tiltaltes mødepligt.	162
2.2.3. Sagen skal som udgangspunkt udsættes, når tiltalte ikke giver møde	165
2.2.4. Afhøring af vidner og skønsmænd ved tiltaltes udeblivelse	165
2.2.5. Gennemførelse af hovedforhandling til dom i tiltaltes fravær	167
2.3. Deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede – Optagelse og protokollation af forklaringer i straffesager	171
2.3.1. Sigtedes eller tiltaltes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede.	173
2.3.1.1. I retsmøder under efterforskning og inden hovedforhandling.	173
2.3.1.2. I retsmøder vedrørende fristforlængelse af varetægtsfængsling.	175
2.3.1.3. I retsmøder under hovedforhandlingen.	176
2.3.2. Anklagerens og forsvarerens deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede ...	178
2.3.2.1. Anklageren	178
2.3.2.2. Forsvareren	179
2.3.3. Vidners deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede og telekommunikation uden billede	179
2.3.4. Lydoptagelser og protokollation af forklaringer i straffesager	182
2.3.5. Tolkes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede	186
2.4. Bestemmelse om, at tiltalte skal forlade retslokalet	187
2.5. Hovedforhandlingens indledning	190
2.5.1. Forelæggelse – Hovedforhandlingens kontinuitet.	190
2.5.2. Spørgsmål om dørlukning mv.	192

2.5.3. Spørgsmål om varetægtsfængsling under hovedforhandlingen	203
2.6. Bevisførelsen	204
2.6.1. Afhøring af tiltalte	208
2.6.1.1. Dokumentation af tiltaltes tidligere forklaring	210
2.6.1.1.1. Tiltaltes forklaring til politirapport.	211
2.6.1.1.2. Forklaringer afgivet i retten.	218
2.6.1.1.3. Dokumentation af forklaringer, som tiltalte har afgivet til politiet eller som vidne i retten uden at være sigtet. . .	218
2.6.1.1.4. Dokumentation af tiltaltes forklaring, hvor sagen fremmes til dom i tiltaltes fravær i medfør af retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 2 eller 3	220
2.6.2. Afhøring af vidner	221
2.6.2.1. Retsplejelovens regler om vidner.	221
2.6.2.1.1. Indkaldelse af vidner.	221
2.6.2.1.2. Vidnepligt – vidneudelukkelse – vidnefritagelse	222
2.6.2.1.3. Regler for afhøringen.	227
2.6.2.1.4. Tvistigheder under vidneførsel . . .	229
2.6.2.2. Anonyme vidner	230
2.6.2.3. Dokumentation af vidnets tidligere forklaring	237
2.6.2.3.1. Vidnet er ikke og har ikke været omfattet af en vidnefritagelsesgrund	237
2.6.2.3.1.1. Forklaring afgivet til politirapport.	237
2.6.2.3.1.2. Forklaring afgivet i retten	238
2.6.2.3.2. Vidnet har været eller er nu omfattet af en vidnefritagelsesgrund efter retsplejelovens § 171, stk. 2	239
2.6.2.3.2.1. Vidnet har tidligere afgivet forklaring som sigtet eller tiltalt – vidnet er fortsat sigtet eller tiltalt.	240

2.6.2.3.2.2.	Vidnet har tidligere afgivet forklaring som sigtet eller tiltalt – vidnet er nu ikke sigtet eller tiltalt	247
2.6.2.3.2.3.	Vidnet var ved den tidligere forklaring omfattet af retsplejelovens § 171, stk. 1 – vidnet er fortsat omfattet af bestemmelsen	257
2.6.2.3.2.3.1.	Dokumentation af forklaring afgivet til politirapport	266
2.6.2.3.2.3.2.	Forklaring afgivet i retten	280
2.6.2.3.2.3.3.	Hvis ikke pålæg i medfør af retsplejelovens § 171, stk. 3 – bør der da kunne ske dokumentation?	282
2.6.2.4.	Vidnets udeblivelse	287
2.6.2.4.1.	Dokumentation af vidnets tidligere forklaring	287
2.6.2.4.1.1.	Forklaring afgivet til politirapport	287
2.6.2.4.1.2.	Forklaring afgivet i retten	295
2.6.2.5.	Fremgangsmåden ved forehold af tidligere forklaringer	301
2.6.3.	Dokumentation af politirapporter i øvrigt	303
2.7.	Procedure	304
2.8.	Votering og afstemning	306
2.9.	Domsafsigelse	310
2.9.1.	Domsafsigelse	310
2.9.2.	Ankevejledning	311
2.9.3.	Dommens indhold	314
2.9.3.1.	Kravene til dommens indhold i retsplejelovens § 218 a	314
2.9.3.2.	Domsresultatet og domsbegrundelsen	314
2.9.3.3.	Forholdet mellem påtale og dom	315
2.9.3.3.1.	Udelukkelse af at domfælde for noget forhold, der ikke er omfattet af tiltalen	316

2.9.3.3.2. Adgang til at henføre forholdet under en anden strafbestemmelse end den, anklagemyndigheden har påstået anvendt	316
2.9.3.3.3. Fravigelse af tiltalen med hensyn til de med lovovertrædelsen forbundne biomstændigheder (tid, sted mv.)	318
2.9.3.3.4. Kravet om fyldestgørende adgang til forsvar	320
2.9.4. Varetægtsfængsling efter dom	320
2.9.5. Sagsomkostninger	322

Kapitel 3

Nævningesager.	325
3.1. Indledning	325
3.1.1. Påtalekompetence	326
3.1.2. Kompetence til at varetage udførelsen af nævningesager	326
3.1.3. Nævningernes kompetence	326
3.2. Hvilke sager er nævningesager?	328
3.2.1. Strafpåstand af fængsel i 4 år eller derover	328
3.2.2. Straffesager, hvor der bliver spørgsmål om dom til anbringelse i institution, forudsat at sagen eller ville være omfattet af nr. 1	329
3.2.3. Sager undtaget fra nævningebehandling, selv om straffepåstanden er på fængsel i 6 år eller derover – retsplejelovens § 686, stk. 5	331
3.2.3.1. Større sager om dokumentfalsk og berigelseskriminalitet.	331
3.2.3.2. Sager om overtrædelse af straffelovens § 191.	332
3.2.3.3. Tilståelsessager.	333
3.2.4. Tiltaltes valgfrihed med hensyn til, om sagen skal behandles efter reglerne om nævningesager	335
3.2.4.1. Behandling som domsmandssag efter retsplejelovens § 687.	335
3.2.4.2. Forsvarerens medvirken ved fravalg af nævningebehandling	337
3.2.4.3. Anklagemyndighedens samtykke i sager med flere tiltalte til fravalg af nævningebehandling	338

3.3. Nævningesager i byretten	340
3.3.1. Byrettens sammensætning – suppleanter	340
3.3.2. Hovedforhandlingens indledning	341
3.3.3. Anklagerens forelæggelse	342
3.3.4. Ekstrakten	345
3.3.5. Bevisførelsen – Dokumentation af forstraffe	347
3.3.6. Afgørelse af skyldsspørgsmålet.	350
3.3.7. Afgørelse af sanktionsspørgsmålet.	352
3.3.8. Særligt om sagsomkostninger	353
3.4. Ankebehandling af domme i nævningesager	355

Kapitel 4

Tilståelsessager og bødeforelæg.	361
4.1. Straffesagers behandling som tilståelsessager efter retsplejelovens § 831.	361
4.1.1. Anvendelsesområdet	361
4.1.1.1. Hvilke sager?	361
4.1.1.2. Ikke spørgsmål om anvendelse af straffelovens § 70	362
4.1.1.3. Sager om ophævelse af foreninger og politiske lovovertrædelser.	363
4.1.1.4. Anke af sager, der er behandlet som tilståelsessager	364
4.1.2. På hvilket tidspunkt i sagsforløbet?	364
4.1.2.1. »Straksdom«	364
4.1.2.2. Spørgsmål om dørlukning.	366
4.1.2.3. Tilståelsessag til sikring af tiltaltes forklaring	367
4.1.3. Betingelser der skal være opfyldt for at fremme sagen som tilståelsessag.	368
4.1.3.1. Uforbeholden tilståelse, der skal være bestyrket ved de øvrige foreliggende oplysninger.	369
4.1.3.2. Samtykke	376
4.1.3.3. Beskikkelse af forsvarer.	377
4.1.3.4. Værneting.	378
4.2. Bødeforelæg.	378

Kapitel 5

Straffesager, i hvilke der ikke medvirker lægdommere	381
5.1. Bødesagers behandling i retten	381
5.1.1. Tiltale mundtligt til retsbogen.	381

5.1.2. Tiltale ved udfærdigelse af anklageskrift	381
5.1.3. Behandling af sager uden afholdelse af retsmøde	382
5.1.4. Behandling af sagen, som om tiltalte har tilstået	383
5.1.5. Hovedforhandling, når tiltalte møder.	384
5.1.6. Anke og genoptagelse	385
5.1.6.1. Genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 1	386
5.1.6.2. Frister mv.	387
5.1.6.3. Genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 2	388
5.1.6.4. Genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 3	389
5.1.6.5. Genoptagelse af ankesag efter retsplejelovens § 987, stk. 5	390

Kapitel 6

Anke til landsretten	391
6.1. Iværksættelse af anke	391
6.1.1. Kompetence – hvem kan anke?	391
6.1.1.1. Anklagemyndigheden	392
6.1.1.2. Tiltalte	392
6.1.1.3. Forurettedes ankebeføjelse	393
6.1.2. Formkrav til ankemeddelelsen	393
6.1.2.1. Anklagemyndighedens anke – hvorledes skal anklagemyndighedens anke foretages?	393
6.1.2.1.1. Ordinær anke og kontraanke	393
6.1.2.1.2. Anke, hvor ankemeddelelsen skal forkyndes	399
6.1.2.2. Tiltaltes anke – hvorledes kan tiltaltes anke foretages?	400
6.1.3. Ankemeddelelse ved anvendelse af Digital Post, e-mail eller andre digitale løsninger	403
6.1.4. Anke med Procesbevillingsnævnets tilladelse	404
6.1.5. Iværksættelse af kontraanke	405
6.1.6. Underretning/forkyndelse af anklageskrift	407
6.2. Ankeafkald	408
6.3. Hvilke afgørelser kan ankes?	409
6.3.1. Anklagemyndighedens ankeadgang	409

6.3.1.1.	Anklagemyndighedens ordinære ankeadgang er afhængig af strafferammen	409
6.3.1.2.	Anke til fordel for tiltalte, selv om ankefristen er udløbet	410
6.3.1.3.	Særligt om nævningsager	412
6.3.2.	Tiltaltes ankeadgang	412
6.3.2.1.	Forsvarerfejl i forbindelse med anke	415
6.3.3.	Dommens bestemmelse om erstatningskrav	415
6.3.3.1.	Anke af straffedommen	415
6.3.3.2.	Særskilt anke af det borgerlige krav	417
6.3.4.	Særligt om byrettens sagsomkostningsafgørelse	418
6.3.4.1.	Prøvelsen i forbindelse med anke af byretsdommen	418
6.3.4.2.	Særskilt kære af omkostningsafgørelsen	420
6.3.5.	Anke i sager vedrørende erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning	423
6.3.6.	Anke af dommens konfiskationsbestemmelser	424
6.3.7.	Særligt om anke efter berigtigelse af fejl i byretsdommen	424
6.4.	Ankefristen	426
6.4.1.	Ankefristens beregning	426
6.4.2.	Overskridelse af ankefristen	428
6.4.2.1.	Afvisning af anken	428
6.4.2.2.	Admittering af anke	428
6.4.2.3.	Admittering af tiltaltes kontraanke, der er iværksat for sent	432
6.4.3.	Manglende vejledning om anke	433
6.5.	Angivelse af ankegrunde	434
6.6.	Forhåndsafvisning af anken	439
6.7.	Berammelse af ankesagen	440
6.7.1.	Ombeskikkelse af forsvarer	447
6.8.	Nye påstande og ændringer i tiltalen	449
6.8.1.	Udvisningspåstand	456
6.8.2.	Straffelovens § 247	460
6.8.3.	Førerretsfrakendelse og rettighedsfrakendelse i øvrigt	463
6.8.4.	Konfiskationspåstand	467
6.8.5.	Tiltaltes tilbagekaldelse af tilståelsen i en sag, der er behandlet i medfør af retsplejelovens § 831	469
6.9.	Nye beviser	470

6.10. Forberedelsen af ankesagen – forberedende retsmøde	472
6.11. Om adgang til at udskille spørgsmål til forlods eller særskilt afgørelse	472
6.11.1. Forud for hovedforhandlingen	472
6.11.2. Under hovedforhandlingen	474
6.12. Skriftlig behandling	474
6.13. Ankesager med flere tiltalte	475
6.14. Domsmænds og nævnings medvirken i ankesager for landsretten	477
6.14.1. I hvilke sager medvirker der domsmænd og nævninger?	477
6.14.2. Domsmænds beføjelser ved behandlingen af ankesager ved landsretten	478
6.15. Sammenlægning af ankesager	479
6.16. Hovedforhandlingen	480
6.16.1. Virkningen af, at ankemeddelelse og indkaldelse til hovedforhandlingen ikke har kunnet forkyndes for tiltalte	480
6.16.1.1. Bevisanker	480
6.16.1.2. Strafudmålingsanker	488
6.16.2. Virkningen af, at tiltalte udebliver fra hovedforhandlingen	490
6.16.2.1. Bevisanker	490
6.16.2.1.1. Bestemmelsen i retsplejelovens § 920, stk. 2.	490
6.16.2.1.2. Tiltaltes mulighed for at få genoptaget en ankesag, som er afvist på grund af tiltaltes udeblivelse	503
6.16.2.2. Strafudmålingsanker	506
6.16.3. Udeblivelsens betydning for sagens behandling i strafudmålingsanker	508
6.16.4. Særligt om udeblivelse i sager om erstatning for ulovlig frihedsberøvelse mv.	508
6.16.5. Udeblivelse i sager om vilkårsovertrædelser	511
6.16.6. Hovedforhandlingens gennemførelse	512
6.16.6.1. Indledning – Oplæsning af byretsdommen	512
6.16.6.2. Bevisførelsen	514
6.16.6.2.1. Afhøring af vidner	514

6.16.6.2.2. Vidneførsel under strafudmålingsanker	516
6.16.6.2.3. Dokumentation og afhøring vedrørende personlige oplysninger	526
6.16.6.3. Proceduren	527
6.16.6.4. Votering og afstemning	528
6.16.6.5. Domsafsigelsen	529
6.16.6.5.1. Afgørelsens form	529
6.16.6.5.2. Ankedommens indhold	529
6.16.6.6. Ankevejledning	542

Kapitel 7

Kære til landsretten	545
7.1. Spærrereglen	545
7.2. Aktuel interesse i at kunne kære	549
7.3. Kærefrist	550
7.4. Fremsættelse af kæremålet	551
7.5. Behandling af kæremålet	552

Kapitel 8

Anke til Højesteret	553
--------------------------------------	-----

Kapitel 9

Kære til Højesteret	559
9.1. Kære af landsrettens afgørelse i en kæresag	559
9.2. Kære af landsrettens afgørelser under behandling af en ankesag	560

Bilag 1

Vejledning om den praktiske behandling af straffesager ved landsretterne	561
---	-----

Bilag 2

Generelle regler om anke til Højesteret	577
---	-----

Bilag 3

Regler og vejledning om forberedelse og hovedforhandling i straffeankesager i Højesteret	579
---	-----

Indholdsfortegnelse

Bilag 4

Generelle regler om kære til Højesteret	585
---	-----

Bilag 5

Den Særlige Klagerets vejledninger	587
--	-----

Bilag 6

Appeltilladelser	591
----------------------------	-----

Bilag 7

Salærtakster	601
------------------------	-----

Litteraturfortegnelse	607
--	------------

Domsregister	615
-------------------------------	------------

Lovfortegnelse	625
---------------------------------	------------

Stikordsregister	631
-----------------------------------	------------